

OULU-ARKANGEL -KÄYTÄVÄ JA PUUENERGIA

Aika: 28.11.2011, klo 17:00
Paikka: Härmän toimintakeskus (Härmänkylän entinen koulu), Vesiläntie 11, 88740 Härmänkylä
Järjestäjät: Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry / Wiexi Vie -hanke ja Härmänkylän kyläyhdistys ry
Ohjelma: Liitteenä

Wiexi Vie -hankepääällikkö Timo Niskanen avasi 23 henkeä vetäneen tilaisuuden. Moni oli ilmoittanut etukäteen estyvänsä tulemasta. Eräs heistä oli Kuhmon kaupungin yritysneuvoja Kari Malinen, jonka terveiset Niskanen pyynnöstä välitti. Malisen mukaan molempien päivien keskustelunaiheet ovat Kuhmon kannalta tärkeitä. Kuhmo on satsannut runsaasti Vartiuksen raja-aseman kehittämiseen yritysmyönteiseksi ja kuhmolaisten yritysten Kostamukseen asettumisen tukemiseen. Yritykset ovat kuitenkin toistaiseksi liikahtaneet verrattain varovaisesti. Kaupunkia kiinnostaa suuresti mitä liikenne ja puuenergia voisivat tuoda Arolaan ja muualle Vieksin alueelle. Yhteistyövalmiutta pitäisi löytymän.

Puuenergia ja terminaalit

Puuenergia Kainuussa

Kehittämispääällikkö Timo Karjalainen, Kajaanin yliopistokeskus/[CEMIS-Oulu](#)¹, piti esityksen energiapuuvaroista ja niiden käytöstä Kainuussa ja lähialueella. Karjalaisen tehtävänä on koordinoita [Kainuun bioenergian teemaohjelmaa](#)². Poimintoja esityksestä:

- Kainuussa on energiapuuta saatavissa moninkertaisesti nykyiseen kulutukseen verrattuna. Korjattavan energiapuun määrä suunnitellaan nelinkertaistettavan. Infran pitää olla kunnossa että tämä onnistuu.
- Aluelämpölaitoksille ja -voimaloille on asetettu 700 GWh:n tavoite metsähakkeen käytölle.
- Kun metsähakkeen tuotantotavoite on 900 GWh, riittää Kainuun metsäenergiaa vietäväksi lähimaakuntien voimaloihin.
- Vuonna 2009 oli puuenergian osuus Kainuussa 29 % kokonaiskulutuksesta.
- Kuhmo on edelläkävijä bioenergian käytössä maailmanlaajuisesti 63 %:n osuudella kokonaiskulutuksesta. Kainuun keskiarvo on 57 %.
- Suomessa uusiutuvan energian osuus bioenergia mukaanlukien on 25 % ja se on tarkoitus nostaa 38 % prosenttiin.
- EU:ssa uusiutuvan energian osuus on 8,5 %.
- Kainuussa on joka kunnassa omaa energiaa käyttävä voimalaitos.

Metsän merkitys Kainuulle on iso. Se toimii maakunnan pääasiallisena hiilinieluna sitoen hiiltä yli neljä kertaa enemmän kuin koko Kainuun kasvihuonekaasupäästöt ovat, kertoo Kainuun ilmastostrategia 2020³. Motivan [elokuva](#)⁴ valaisee lisää. [Wenet Centre](#)⁵ on yksi auttajista.

1 <http://www.cemis oulu.fi/> (4.12.2011).

2 http://www.kajaaninyliopistokeskus oulu.fi/julkaisut/workingpapers/Bioenergiaohjelma_2011-2015_WP75.pdf (1.12.2011).

Turpeen käyttö on ollut useita vuosia voimakkaassa laskussa. Ennustettavissa on, että aikanaan se loppuu kokonaan. Myös öljyriippuvuudesta pyritään Kainuussa määrätietoisesti eroon. Pellettien markkinahinta seuraa lähemmin sähkön ja öljyn hintaa kuin hakkeen hinta tekee, mikä on viime aikoina heikentänyt pellettien kilpailukykyä.

Tavoitteena on oltava puulämmityksen hyötysuhteen nosto. Tutkimustoimintaa on Kainuussa vähän verrattuna vaikkapa Pohjois-Karjalaan. Yhteistyö ammattikorkeakoulujen ja muiden osapuolten välillä on tärkeää. Esimerkiksi Mikkelin AMK:ssa on tehty soveltuvaa tutkimusta.

Puuterminaalit

Timo Karjalainen esitti yhteenvedon energiapuuterminaalisuunnitelmista, jotka perustuvat Kainuun Edun teettämään [selvitykseen](#)⁶. Kontiomäkeen ollaan perustamassa pääterminaalia. Samantapainen, mutta pienempi palveluterminaali tulisi Suomussalmelle (Pesiö tai Vääkiö). Arola ja Vartius toimisivat lastauspaikkoina, joissa ei olisi haketustoimintaa. Ämmänsaaren rata sallii vain 40 km/h nopeuden, kun taas Kostamusrata on ja tulee olemaan hyvässä kunnossa.⁷

Puuenergiaa kuljetetaan pitkiäkin matkoja. Kainuulaiset voivat hakea markkinoita Englannista saakka. Pellettejä tuodaan Eurooppaan Pohjois-Amerikasta. Raaka-ainetta on runsaasti lisää Venäjän puolella. Tätänykyä Venäjältä tuodaan 30 rekallista haketta / vrk, 15 Ruotsiin ja saman verran länsirannikollemme.

Barents Link⁸

Projektijohtaja Paavo Keränen Kainuun maakunta -kuntayhtymän aluekehitysyksiköstä⁹ kertoi Oulu-Arkangel -liikennekäytävästä, kansainvälisemmin Barents Link -käytäväverkosta ja sen tuomista mahdollisuuksista Vieksillä. Käytäväyhteistyössä ovat Norja, Ruotsi, Suomi ja Venäjä. Barents Link on yksi suurimmista kansainvälisen liikenteen kehittämiskohteista. Se koostuu pohjoisilla alueilla neljästä toisiinsa liittyvästä käytävästä, joista yksi lävistää Härmänkylän. Mukana on rauta- ja maanteitä sekä tietoliikenneyhteyksiä. Suora rautatie Vartiuksen kautta Arkangeliin on valmis. Lentoliikennekin sisältyy samaan kokonaisuuteen. Arkangel-Oulu reitin avaamista suunnitellaan.

Liikenne

Myönteisen kehityksen taustalla on osaltaan EU:n Pohjoisen ulottuvuuden liikenne- ja logistiikkakumppanuus. Kainuun haasteita lisää Vartiuksen reitin pudottaminen -yhdinverkosta EU:n tuoreessa ehdotuksessa¹⁰. Reitti kuitenkin sisältyy niin sanottuun kattavaan verkkoon. Kullakin EU:n itärajan valtiolla on vain yksi yhdinverkon ylityspaikka kuhunkin itänaapuriinsa. Saisiko Suomi kaksi? Kartalta katsoen ja Luoteis-Venäjän kehitys huomioon

3 http://maakunta.kainuu.fi/general/Uploads_files/Aluekehitys/Ilmastostrategia/Ilmastostrategia_2020_2510_pi_eni.pdf, s. 11-12 (2.12.2011).

4 http://www.motiva.fi/toimialueet/uusiutuva_energia/lampoyrittajyyys/lampoa_metsasta_2011_-elokuva/ (2.12.2011).

5 <http://www.wenet.fi/eng/> (2.12.2011).

6 <http://www.miljoonamottia.fi/index.php?id=205>, erityisesti raportin sivut 53-62 (2.12.2011).

7 Herää kysymys, olisiko Suomussalmen palveluterminaalien ja Arola-Vartius -kaksikon sijaan järkevää perustaa Iivantiiran Ypykkävaaran seisakkeelle palveluterminaali, jonne matka Kontiomäeltä on suunnilleen sama kuin Pesiölle (Ylä-Vieksin kyläyhdistyksen arvio).

8 http://maakunta.kainuu.fi/general/Uploads_files/Julkaisut/Sarja%20B/B15_barentsSUOMI_kevyt.pdf (2.12.2011).

9 http://maakunta.kainuu.fi/aluekehitys_henkilosto (4.12.2011).

10 <http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/connecting/doc/revision/presentation.pdf> (4.12.2011).

ottaen ilman muuta pitäisi. Käytännön kehitystyö Kainuussa on tehty paljolti kuntayhtymän käynnistämässä Barents Link Forum -hankkeessa, jota on toteutettu vuosina 2007-2009, sekä sen jatkotoimenpiteissä.

Venäjän tuleva jäsenyys WTO:ssa joulukuussa 2011 on avuksi Barents Linkin monelle tavoitteelle:

- Rautateitse aloitetaan konttiliikenne. Nykyään sen ainoa ylitysasema on Vainikkala.
- Tuoreiden elintarvikkeiden kuljetukset Vartiuksen kautta voivat myös alkaa. Nykyään kaikki elintarvikkeet Kainuusta Kostamukseen kulkevat Pietarin kautta (sikäli kun vientiä on). Asiaa on ajettu Karjalan viranomaisten kanssa.
- Puutavaran tuonnin lisääntymistä voi ennustaa.
- Venäjän rautatietariffit suosivat ulkomaankuljetuksia Venäjän omien satamien kautta. Etu poistuu ylimenokauden jälkeen.

Liikenteen kasvattaminen (mm. konttiliikenne) vaatii toimintojen ja radan kehittämistä etenkin Venäjän puolella. Vartiukseenkin on investointeja tehtävä. Rekka- ja henkilöautoliikenteelle muun muassa tarvitaan omat kaistat. Kantatie 89:n (Kostamustien) leventäminen ja parantaminen on myös tulossa, alkaen mahdollisesti jo vuonna 2012. Siltojen kohentaminen on jo tehty.

Rautapellitejä kuljetetaan transitoliikenteenä Kostamuksesta Kokkolaan noin 50 prosentin käyttöasteella, eli noin 5 miljoonaa tonnia vuodessa. Lisäämisen varaa on, tai vara voidaan käyttää muihin tarpeisiin.

Henkilöjunaliikenne reitillä Petroskoi-Kostamus-Vartius-Oulu on tavoitteena käynnistää. Kontiomäen etäisyys Arkangelista on vain samaa luokkaa kuin Helsingistä.

Vartiuksen raja-asema kehittyi. Venäläisten osuus matkustajista on tätä nykyä noin 2/3. Valtaosin he käyvät ostoksilla Kajaanissa, Kuhmossa, Suomussalmella ja Oulussa. Venäläisten matkustajien määrä on lisääntynyt koko ajan ja sen voidaan odottaa edelleen lisääntyvän, vaikka vuotuisten rajanylitysten määrä onkin joitakin vuosia pysynyt noin puolessa miljoonassa. Tulijoiden ostovoima kasvaa myös nopeasti. Kostamuslaisen keskipalkka on suuruusluokkaa 1000 euroa / kk, mikä kehitys on ollut Karjalan parasta. Ostos- ja palvelumatkailun hyödyntämisessä on Vieksillä paljon mahdollisuuksia.

Ulkoministeriölle on ehdotettu 72 tunnin viisumivapaiden matkojen mahdollisuutta molempiin suuntiin kokeilumielessä. UM neuvottelee asiasta Venäjän kanssa. Keränen totesi, ettei suhtautuminen tähän ole Kainuussa aivan yksimielistä. Lisäksi on ehdotettu muun muassa ns. Kainuu-korttia helpottamaan ostos- ja palvelumatkailua. Sekään ei ole saanut täyttä kannatusta yrittäjiltä.

Kainuun noin miljoonasta vuosittaisesta matkailuyöpyjästä on 90 % on suomalaisia ja 10 % ulkomaalaisia. Näistä venäläisiä on 63 %. Vartiuksen kautta tulevien venäläisten osuus kasvaa yhteyksien parantuessa ja ostovoiman lisääntyessä.

Muu yhteistyö

Telia-Soneran valokaapeliyhteys Vartius-Kostamus on rakennettu. Tutkija Philip Donner esitti kysymyksiä yhteyden toimivuudesta ja piti aiheellisena saada siitä suoraa kokeellista tietoa vierailamalla Kostamukseen suomalaistasoisesti rakennetussa Barents Link Center'issä, josta löytyy kohtuuhintainen nettipalvelu. Keskuksen tilat 70 hengen konferenssisaleineen ovat käytettävissä ilmaiseksi vuoden 2013 loppuun saakka. Mahdollisuutta kannattaa hyödyntää.

Keränen kertoi kulttuuriyhteistyön tulevan entistä enemmän mukaan toimintaan. Ajankohtaisuutta aiheeseen toi tieto, että Kuhmoon on tulossa erittäin korkeatasoinen 35 hengen kuoro Arkangelista 18.12.2011. Philip Donner piti kehittyvää yhteistyötä, rakennettua infraa ja tarjolla olevia rahoitusmahdollisuuksia hyvin mielenkiintoisina kulttuurihankkeiden kannalta.

Uutena yhteistyömuotona on solmittu Kainuu - Arkangel - Pohjois-Pohjanmaa -yhteistyösopimus 2011-2014. Se luo tiiviit yhteydet Arkangelin aluehallintoon. Edellä viitatusista lentoyhteydestä neuvotellaan sen puitteissa. Turistiliikenteen kehittäminen on myös aiheena. Kuntayhtymäänkin on perusteilla Venäjä -työryhmä. Vuosille 2005-2012 laadittua Kainuun Venäjä -strategiaa on syytä tarkistaa ajan tasalle.

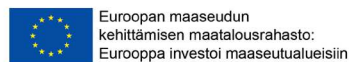
Barentsinmeren Stokman¹¹ -kaasuprojekti on jättiläismäinen. Sen tarpeisiin tullaan rakentamaan kaasuputki pohjoisesta Koivistoon yhtymään Saksaan ja muualle Keski-Eurooppaan johtavaan Nordstream -putkeen. Haaraputki Kostamukseen on hyvin mahdollinen. Hankkeen eurooppalaisten osapuolten alihankinta- ja huoltotarpeet kannattaa Kainuussa hyödyntää.

Kostamuksessa on menossa rakennusbuumi. Kainuulaiset rakennusyrittäjät eivät ole toistaiseksi siitä järin innostuneet. Rakennustarvikeviennillekin aika olisi hyvin otollinen.

Karelia ENPI CBC -ohjelma¹² on sopiva väline ja rahoituslähde muun muassa kylien väliseen yhteistyöhön. Hankkeiden vähimmäiskoko on 50 000 €. Ylärajaa ei ole asetettu. Omarahoitusosuus on 10 %. Rahoitus soveltuu myös investointihankkeisiin. Hakemukset tehdään Pohjois-Pohjanmaan Liitolle, Oulu. Menneiden hakujaksojen teemoja ovat olleet matkailu, metsäyhteistyö ja kestävät energiaratkaisut. Vuonna 2012 teemoja ovat kulttuuriyhteistyö (esimerkiksi kulttuurimatkailu), sosiaalinen ja taloudellinen hyvinvointi (sote-palvelut) ja luonnonvarojen kestävä käyttö. Voidaan todeta, että hankkeiden luonne teemaotsikoiden alla voi olla sangen joustava¹³.

Konkreettisista paikallisista mahdollisuuksista todettiin, että Arolan risteyksen tienoo on otollista palvelujen kehittämiseksi. Se on sopivasti puolimatassa Vartiuksen ja Kajaanin välillä. Härmänkyläläisille ja muillekin vieksiläisille on siinä näytön paikka.

(Muistion laati Timo Niskanen Mari Halosen tekemiä muistiinpanoja ja muistiossa viitattuja lähteitä käyttäen.)

-
- 11 Helmikuussa 2008 perustettiin kenttää rakentamaan Sveitsiin rekisteröity yhteisyritys *Shtokman Development AG*, josta Gazpromilla on 51 %, ranskalaisella [Totalilla](#) 25 % ja Norjan [StatoilHydrolla](#) 24 % (Wikipedia, 2.12.2011).
- 12 <http://www.kareliaenpi.eu/fi> (2.12.2011).
- 13 Tätä ilmentää, että Juminkeko-säätiön hankkeelle on myönnetty ensimmäisellä kierroksella 554 541 € tavoitteen ollessa: *"economical cooperation and strenghtening of entrepreneurship in the neighbouring areas. (The financing conditions define, that it can be used for preparation of ENPI CBC projects)."* Vapaa käännös: taloudellinen yhteistyö ja yrittäjyyden vahvistaminen naapurialueella. (Rahoitusehdoissa määritetään, että rahoitusta voidaan käyttää ENPI CBC -projektien valmisteluun). Ks. lisää <http://www.runolaulu.fi/pocobus/index.php> (englanniksi).